

wet w najtrudniejszych fragmentach nie dążący do sztucznego „stechnicyzowania”, a mimo to, a może dlatego, nie tracący nic z walorów języka naukowego.

Żeby jednak nie mnożyć komplementów pod adresem pracy, którą — jak przypuszczam — każdy czytelnik w pełni doceni, trzeba zaprawić recenzję kroplą go-

ryczy. Niestety, całość fatalnie obniża kosztowny poziom reprodukcji. Znaczna ilość ilustracji zamieszczonych w pracy w ogóle jest nieczytelna. Pod tym względem w poprzednich zeszytach Atlasu nie było zbyt dobrze, ale o wiele lepiej niż w prezentowanym.

Ryszard Kantor

„DEMOS” *Internationale Ethnographische und Folkloristische Informationem*. Akademie-Verlag. Berlin

Rozwój nauk, w tym i etnologicznych, sprawia że coraz trudniej jest śledzić wydawnictwa książkowe oraz artykuły zamieszczane w czasopismach ukazujących się zagranicą. Trudność pogłębia fakt, że wiele pozycji, które mogą być przydatne, ukazuje się w językach obcych, nie znanych zainteresowanym. Zrozumiałe więc, że problem informacji naukowej staje się coraz ważniejszy.

Nawet śledzenie działów recenzyjno-informacyjnych czasopism ukazujących się u nas i w krajach obozu demokratycznego nie wyczerpuje zagadnienia. Wiadomą jest rzeczą, że działy te nie należą do najlepszych, że redakcje odczuwają duże trudności z uzyskaniem recenzji. W takiej sytuacji szczególnej wagi nabiera istnienie czasopisma, które regularnie omawia wszystkie istotniejsze publikacje z zakresu kultury ludowej w zasięgu europejskich krajów socjalistycznych. Czasopismem tym jest kwartalnik „Demos” wydawany od 1960 r. w stolicy NRD — Berlinie. Ukazują się w nim nadesłane przez poszczególne redakcje krajowe noty informacyjne w języku niemieckim.

Recenzowane prace dotyczą zagadnień ogólnych, jak również dociekań szczegółowych z zakresu kultury ludowej, struktury społecznej, historii kultury materialnej, historii kultury robotniczej i folklorystyki. Recenzje, oprócz podania noty bibliograficznej referują krótko treść omawianych publikacji, określają ich cel ba-

dawczy, podają dokładną lokalizację geograficzną i czasową, określają metody badań, założenia wyjściowe autora, wreszcie wyniki końcowe. Czasopismo zamieszcza różne informacje o przejawach etnograficznego i folklorystycznego ruchu naukowego w krajach socjalistycznych.

Poziom opracowania poszczególnych not informacyjnych jest niejednolity. Jest to w tego typu wydawnictwie nieuniknione. Różny jest poziom szczegółowości informacji o książce czy artykule, niemniej noty dają w sumie rzetelną i bogatą dokumentację.

Redakcja polska mieści się w Ośrodku Dokumentacji i Informacji Etnograficznej przy katedrze Etnografii Uniwersytetu Łódzkiego, a o jej sprawności świadczy duża liczba dobrze informujących not o publikacjach polskich. Tak np. artykuły ukazujące się w „Polskiej Sztuce Ludowej” omawiane są w „Demosie” w 5—9 miesięcy po ich ukazaniu się.

W 1979 r. redakcja „DEMOSU” planuje wydanie zeszytu specjalnego poświęconego muzealnictwu etnograficznemu, a w roku 1980 zeszytu z informacjami o instytucjach etnograficznych i folklorystycznych zajmujących się badaniem kultury ludowej.

Kwartalnik „DEMOS” można zaprenumerować za pośrednictwem „Ruchu”, cena rocznego abonamentu wynosi 430 zł.

K R O N I K A

VII—XII 1978

Jubileusz 50-lecia pracy prof. dr Marii Znamierowskiej-Prüfferowej

We wrześniu minęło 50 lat pracy naukowej prof. dr Marii Znamierowskiej-Prüfferowej. Uroczysty jubileusz obchodzono podczas obrad 53 Zjazdu Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w Toruniu. Rada Państwa nadała prof. Prüfferowej Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski w uznaniu Jej zasług dla nauki polskiej.

Studiowała historię sztuki i kultury w Warszawie, nauki humanistyczne i matematyczno-przyrodnicze na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie, potem etnografię i etnologię. Jeszcze w czasie studiów, w 1927 r., została asystentką profesora Cezarii Baudoin de Courtenay-Ehrenkretzowej w Muzeum Etnograficznym w Wilnie. W 1939 r. została doktorem etnografii i etnologii, wtedy działała także w Towarzystwie Ludoznawczym, wydawała pismo „Etnographica”.

Po wojnie, w latach 1945—1949, jest adiunktem katedry Etnologii i Etnografii UMK, przez 9 lat pracuje jako kustosz Muzeum Miejskiego w Toruniu, oraz or-

ganizuje także samodzielne Muzeum Etnograficzne. W tym też czasie uzyskuje tytuł profesora nadzwyczajnego, kieruje Katedrą Etnografii UMK. Podejmuje dziesiątki zadań i prac naukowych jako prezes oddziału Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, wiceprezes Zarządu Głównego PTL, honorowy kierownik Zespołu Etnograficznego IHKM Polskiej Akademii Nauk. Muzeum Etnograficzne w Toruniu, zorganizowane od podstaw, stało się szybko jedną z najważniejszych placówek tego typu w kraju. Przez 13 lat kierowania Muzeum prof. Prüfferowa pracuje naukowo, publikując wyniki swych pionierskich badań nad rybackimi narzędziami kolnymi.

Od 1972 roku prof. dr Maria Znamierowska-Prüfferowa przeszła na emeryturę, jednak nadal prowadzi wykłady na Podyplomowym Studium Etnografii UMK, działa w PTL, intensywnie pracuje naukowo.

Życiorys naukowy i bibliografię prac prof. Prüfferowej zamieścił Rocznik Muzeum Etnograficznego w Toruniu, T. I, Toruń 1978.

Imprezy folklorystyczne i regionalne

12—15.VII — w Piwnicznej nad Popradem z okazji 630-lecia miejscowości zorganizowano m.in.: wystawę rzeźb Eugeniusza Kuryły, Józefa Gruceli, Krzysztofa Kuliga i Stanisława Lebdowicza z Piwnicznej, Nikodema Bołozą z Łomnicy i Tadeusza Kuliga z Młodowa. Odbył się także kiermasz wyrobów Cepelii, oraz występy zespołów „Lachy” i „Dolina Popradu”.

6—9.VII — w Bukowinie Tatrzańskiej odbył się po raz dwudziesty konkurs gawędziarzy, instrumentalistów i śpiewaków ludowych ziem górskich pn. Sabalowe Bajania. Wzięło w nim udział ok. 80 uczestników. Jury pod przewodnictwem Tadeusza Staicha przyznało nagrody i wyróżnienia.

Równorzędne nagrody I otrzymali: Maria Kulak i Helena Plewa z Ludźmierza za śpiew w duecie, Ludwik Miynarczyk z Lipnicy Wielkiej na Orawie za grę na liście, Andrzej Obrochta-Bartuś z Kościelisk za grę na skrzypcach, Jan Stoch za grę na żółceokach, Jan Szewczyk z Limanowej za grę na fujarce. Równorzędne nagrody II przyznano: Franciszkowi Cahro z Białego Dunajca za śpiew, Franciszkowi Hodorowiczowi z Bukowiny za gawędę, Janowi Jędrołowi z Poronina za śpiew, Franciszkowi Jurkowskiemu ze Szczawy za grę na fujarce, Stanisławowi Klimkowi z Zabrzeży za gawędę, Ludwikowi Łojasowi z Łopusznej za grę na skrzypcach, Janowi i Tadeuszowi Krzeptowskiom-Sabalom z Kościeliska za śpiew, Stanisławowi Saksakowi z Jodłówki za grę na skrzypcach, Mieczysławowi Sojce z Krauszowa za śpiew, Stanisławowi Sucheckiemu z Nowego Targu za grę na skrzypcach, Stefani Tyrzańskiej ze Skrzydlanej za gawędę, Stanisławowi Trebuni z Poronina za grę na skrzypcach, Bolesławowi Trzmielowi z Zakopanego za grę na różnych instrumentach ludowych, Helenie Zapalowej z Bukowiny za śpiew. W kategorii młodzieżowej wyróżniono nagrodami (równorzędnymi) Renatę Bandyk z Łomnicy Wielkiej, kwartet wokalny: Zofia Bieniek, Stanisława Czernik, Genowefa Florek i Maria Stasiak z Brzegów, Andrzeja i Macieja Chotarskich z Kościelisk i małą Marysię z Lipnicy Wielkiej na Orawie.

VII — w Żywcu odbył się Festiwal Folkloru Górali Polskich. Wystąpiło 21 zespołów, które oceniało jury pod przewodnictwem prof. Romana Reinfussa. Przyznano trzy I nagrody — „Złote Trombity Pasterskie” — zespołom: „Sądcecczanie” i „Dolina Dunajca” z Nowego Sącza oraz „Beskidy” z Żywca. Konkursowi towarzyszyły

występy zespołów i jarmark sztuki ludowej.

VII — odbył się I ogólnopolski Przegląd Twórczości Kulturalnej Wsi w Przytocznej, podczas którego wystąpiły 34 zespoły i kapela. „Złotym pługiem” nagrodzono „Wisieloki” z Szymanowa, woj. leszczyńskie, „Srebrnym Pługiem” — kapelę dudziarzy z PGR Czempin w Poznańskim, „Brazowym Pługiem” — zespół „Tursko” z Taczanowa w Kaliskiem.

W czasie przeglądu pokazano wiele mniej lub bardziej stylizowanych widowisk, przedstawiających obrzędy i zwyczaje z różnych okolic — wesela, zrękowiny, „prządki”, śmigus-dyngus i inne. W parku znalazły się stoiska twórców ludowych, otwarto wystawę rzeźby ludowej.

VII — w ramach gdyńskiej Cepeliady zorganizowano jarmark ludowy, wystawy sztuki i rękodzieła regionalnego, występy zespołów, rewiję mody wykorzystującej tradycyjne motywy stroju ludowego, przygotowaną przez warszawską spółdzielnię „Moda i styl”.

1—3.VIII — w Gdańsku trwał Jarmark Dominikański. W ramach jarmarku odbyły się różne imprezy, m.in. kiermasz twórców ludowych, IV Festiwal Zespołów Folklorystycznych Polski Północnej, pokazano wystawę sztuki ludowej Kaszub i Kociewia. Imprezę urozmaiciły wielkie widowiska na ulicach miasta — wjazd królów polskich w asyście 17 pocztów sztandarowych rzemieślników gdańskich, chrzest drukarzy, wesele gdańskie i corso kwiatowe.

5,6.VIII — w Węgorzewie przygotowano I Suwalski Jarmark Folklorystyczny, który rozpoczął się korowodem kapel i zespołów. Otwarto wystawę sztuki ludowej pn. „Węgorzewo—Gążycko 78” a także kiermasz sztuki ludowej i pamiątek.

8.VIII — rozpoczął się XV Tydzień Kultury Beskidzkiej. Występy zespołów folklorystycznych, kiermasze i wystawy spółdzielni cepeliowskich odbywały się w Szczyrku, Żywcu, Wiśle i Makowie Podhalańskim. W Szczyrku pokazano widowisko „Złote Gody”, w Wiśle odbył się przegląd pieśni i tańców Tatr i Beskidów, w Żywcu prezentowano nuty i góralskie instrumenty muzyczne.

22—27.VIII — w Częstochowie Jarmark Jurajski, zorganizowany pod patronatem Cepelii. 13 spół-

dzielni prezentowały swoje wyroby, „Moda i Styl” pokazała kolekcję ubiorów. Wystąpiły zespoły pieśni i tańca — „Ondraszek” ze Szczyrku, „Piłsko” z Żywca, „Przebióreczka” z Bodzentyna, „Kapela” z Jędrzejowa, „Koronka” z Bobowej.

26,27.VIII — w Sieradzkim święto „Trybuny Ludu”, w ramach którego odbył się Festyn Sztuki Ludowej i Folkloru woj. sieradzkiego, Cepeliada i korowód zespołów. Otwarto wystawę pokonkursową „Sztuka ludowa woj. sieradzkiego”, na której znalazły się rzeźby, stroje, wyroby z wikliny, zabawki. Eksponowano również prace laureata konkursu, rzeźbiarza — Szczepana Muchy.

1.IX — w Gnieźnie miały miejsce tradycyjne spotkania z historią. Pokazano wielkie widowisko plenerowe nad jeziorem będące ilustracją legend gnieźnieńskich, a ulicami miasta przeszedł barwny korowód średniowiecznych mieszczan. Odbyły się wyzwołiny cechu malarzy, a potem Jarmark Bartłomiejowski. W pokazach brało udział 1000 uczniów szkół gnieźnieńskich.

1—4.IX — w Krakowie odbyły się VI Ogólnopolskie, III Międzynarodowe Targi Sztuki Ludowej. Udział wzięło 21 spółdzielni cepeliowskich, 85 twórców ludowych, oraz — po raz pierwszy — firmy zagraniczne. Salon „Coopexim—Cepelia 78” prezentował oferty Jugosławii i Tajlandii. Zorganizowano szereg wystaw, m.in. rzemiosła artystycznego, wystawę pokonkursową „Motywy sakralne we współczesnej sztuce ludowej” w galerii PAX-u, prac twórców — członków STL-u.

Odbyły się kiermasze — Cepelii, STL-u, fajansu wrocławskiego, rękodzieła (z pokazem technik wytwarzania) oraz szereg imprez artystycznych, w tym „Wianek krakowski” w wykonaniu dzieci krakowskich, pokazy mody sięgającej do wzorów ludowych, występy zespołów „Hołny” z Zakopanego, „Koronka” z Bobowej, „Koniaków” z Koniakowa, „Witkowianie” z Witkowa. Uczestnicy Targów mogli również obejrzyć widowisko „Wesele krakowskie” oraz występy zespołów z Norwegii i Tadżykistanu.

Targom towarzyszyło sympozjum naukowe na temat „współczesne formy mecenatu nad sztuką ludową”, na którym referaty wygłosili: Władysław Sandecki, Aleksander Jackowski, Tadeusz Więckowski i Bronisław Cukier.

3—10.IX — w Zakopanem, obchodzącym 400 lat istnienia miasta, zorganizowano szereg imprez pn. Tatrzańska Jesień. Otwarto kilka

wystaw, m.in. „400 prac na 400-lecie”, pokazującą malarstwo, rzeźbę, grafikę i tkaninę powstałą z inspiracji Tatrami i Podhalem oraz wystawę sztuki ludowej.

7.IX — w Nowym Targu odbył się Jarmark Podhalański nawiązujący do tradycyjnych, od XIV w. poczynając, targów.

5—10.IX — zorganizowano XI Międzynarodowy Festiwal Ziem Górskich, na który przyjechały zespoły z 16 krajów, reprezentujące folklor Alp, Bałkanów, Kaukazu, Apeninów, Pirenejów i gór Skandynawii.

Międzynarodowe jury oceniało wykonawców w kilku kategoriach. W kategorii zespołów autentycznych „Złote Ciupagi” otrzymały: „Cunana” z Rumunii i „Poloniorze” z Kościelisk, „Srebrne Ciupagi” — „Lipniczanie” z Lipnicy. W kategorii zespołów artystycznie opracowanych „Złotą Ciupagę” przyznano „Czaszmię” z ZSRR. „Srebrne Ciupagi” zdobyły „Beskidy” z Żywca i „Sądcecczanie” z Nowego Sącza.

W konkursie kapel ludowych równorzędne I nagrody uzyskały zespoły: „Milliyet” (Turcja), „Dolina Dunajca” (Polska) i „Czaszma” (ZSRR).

9.10.IX — w Słupi Nowej, na skraju Puszczy Jodłowej można było zobaczyć, jak wyglądał wytop żelaza w piecach ziemnych. Tradycyjne już Dymarki Świętokrzyskie to również szereg imprez o sportowo-historycznym charakterze (strzelanie z łuku, rzucanie do celu podkowami, wchodzenie na słup). Grom i zabawom towarzyszyły występy zespołu folklorystycznego.

12—16.IX — odbyły się Dni Winobrania i VIII Międzynarodowy Festiwal Zespołów Pieśni i Tańca w Zielonej Górze. Udział wzięło 12 zespołów z 11 krajów (2 zespoły z Polski). Oceniała komisja pod przewodnictwem prof. Józefa Burszty. Impreza nie miała charakteru konkursu, wszyscy uczestnicy otrzymali pamiątkowe puchary i medale.

15—17.IX — Krasnystaw zapraszał na Chmielaki Krasnystawskie, organizowane od 1971 roku. Można było obejrzeć widowisko plenerowe, wystawę chmielarstwa i piwowarstwa, kiermasze wyrobów ludowych.

16—17.IX — w Skierniewicach Święto Owoców, Kwiatów i Warzyw, któremu towarzyszyła wystawa spółdzielni „Sztuka Łowicka” oraz występy zespołów folklorystycznych.

17.IX — w Sannikach miała miejsce Niedziela Sannicka. Na kiermaszu sztuki ludowej można było kupić piękne bukiety z bibuły i materiału, pająki i inne ozdoby. Wystawili swoje prace rzeźbiarze z Sierpeckiego i kowale z Łęczycy.

17.IX — w Zawodziu koło Myszynca WDK z Ostrołęki zorganizował „Miodobranie Kurpiowskie”. Na leśnej polanie odbyło się widowisko plenerowe, podczas którego pasowano młodych bartników. W widowisku brały udział zespoły z Ostrołęki, Myszynca, Dębów i Olszyn. Czynne były stoiska z regionalnymi potrawami i miodem.

IX — w wielu miastach odbywały się uroczyste Dożynki, którym towarzyszyły kiermasze sztuki ludowej, festyny i zabawy ludowe.

IX — w Żninie, w ramach Dni Kultury Pałuckiej, odbył się zjazd 180 twórców ludowych z Pałuk, Kujaw i Kaszub. Najaktywniejszym przyznano stypendia i nagrody.

IX/X — na przełomie września i października odbyła się Babiogórska Jesień. Na terenie parku etnograficznego w Zubrzyca Górnej wystąpili góralscy gawędziarze, przedstawiono tradycyjne obrzędy pasterskie.

8.X — w Czempinie koło Poznania odbył się IX Turniej Duziarzy Wielkopolskich. Wzięły w nim udział 23 kapele oraz muzycy indywidualni. Obecni byli muzykolodzy z Poznania, Warszawy i Krakowa.

20—22.X do Zabrza przyjechało ponad 40 twórców z kraju i Zagłębia na Ogólnopolski Przegląd Gawędziarzy Regionalnych.

Nagrodę główną przyznano grupie gawędziarzy z Czeskiego Cieszyzna. Indywidualne wyróżnienie I stopnia otrzymał Władysław Młynek, a równorzędne II stopnia Anna Filipiak (Czeski Cieszyn) i Józef Wójcik (Żywiec). W tym samym czasie odbyła się sesja folklorystyczna.

W miesiącach letnich, od maja do października, w całym kraju organizowano „Dni” miast, festyny i festiwale. Zazwyczaj jednym z głównych punktów programu były targi sztuki ludowej, nie zawsze dostatecznie przygotowane.

Do ciekawszych należały kiermasze: w Warszawie, podczas święta „Trybuny Ludu” w dniach 2 i 3 IX (organizowany przez Cepelię); w Inowrocławiu (w ramach Jarmarku Kujawskiego — 23 IX); w Gorzowie; w Bydgoszczy (gdzie 12 VII prezentowały się Pałuki); w

Łęczycy, gdzie przedstawiono rzeźby i tkaniny; w Krakowie, z okazji Dni Podgórza, w czasie których otwarto również wystawę „Artyści ludowi na Podgórzu”.

Konkursy i wystawy

1.VII — w Starej Kordegardzie w warszawskich „Łazienkach” wystawiano prace tegorocznych laureatów nagrody im. Oskara Kolberga. Wystawę wzbogaciły zdjęcia oraz życiorysy twórców i działaczy ludowych.

5.VII — w Muzeum Etnograficznym w Krakowie otwarto pokonkursową wystawę „Rolnik i jego praca w twórczości ludowej”.

14.VII — z okazji otwarcia w Łowiczu wystawy rękodziela ludowego spółdzielni „Sztuka Łowicka”, która obchodziła 30 lat istnienia zasłużonym twórcom ludowym zostały wręczone odznaki Działacza Kultury. Otrzymali je: Justyna Grzegory ze Złakowa Borowego, Agnieszka Majer ze Złakowa Borowego, Stanisława Bogusz c. Antoniego z Łowicza, Julian Brzozowski ze Sromowa, Emilia Pudłowska z Łowicza, Helena Niedzielska z Małszyc, Regina Dąbrowska z Różyc-Błota, Helena Gruszczyńska z Łowicza.

15.VII — w Olsztynku, w galerii sztuki otwarto wystawę „Sztuka ludowa Warmii i Mazur”. Pokazano na niej modele i fragmenty chałup, sprzęty domowe i meble. Osobno eksponowano tkaniny wykonane na krosnach, ręczniki, obrusy, narzuty i szmaciaki, a także rzadko spotykane kobierce strzyżone i tkaniny dwuosnowowe. Naczynia i kafle mazurskie oraz dawne rzeźby z kapliczek i krzyży i rzeźby współczesne dopełniły obrazu twórczości Warmii i Mazur. We wrześniu wystawa została przeniesiona do NRD (Weimar i Lipsk).

15.VII — w Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku miał miejsce konkurs na współczesną sztukę ludową obu regionów zakończony ekspozycją prac w salach Muzeum. Konkursy odbywają się co 2 lata, w tegorocznym udział wzięło 64 twórców. Przyznano szereg nagród II i III stopnia; w dziedzinie haftu otrzymały je hafciarki z 2 ośrodków: radziejowskiego (Kazimiera Kępska, Leokadia Machtyl, Stanisława Ignasiak) oraz włocławskiego (Irena Najdek, Maria Szewczyk, Zofia Bielecka). W dziedzinie rzeźby zwrócono uwagę na początkujących twórców (Stanisław Jamrozik, Józef Brzeziński, Kalikst Górecki). W dziedzinie malarstwa nagrodzono Władysławę Włodarszewską, Marię Żołnowską i Eleonorę Adamską. W dziedzinie zdobnictwa wyróżniono Leokadię Wołską (pająki słomiane) Leokadię Gontarek i Marię Szewczyk (bukiety bibułkowe).

VII — w Tomaszowskim Muzeum Regionalnym odbyła się wystawa strojów ludowych województwa zamojskiego.

*

VII — w Klubie Stow. PAX w Kielcach czynna była pokonkursowa wystawa współczesnej ludowej sztuki sakralnej. Ekspozowano prace 40 twórców z woj. kieleckiego, rzeźby w drewnie, obrazy i ceramikę.

*

VII — w „Belwederze” pińczowskim można było zobaczyć dwie wystawy pokonkursowe plecionkarstwa Kielecczyzny. Najciekawsze prace nadesłano z gminy Kije, a przede wszystkim ze wsi: Umianowice (wikliniarstwo), Gołuchów (prace z korzenia), Remby, Kokoty i Kliszów (wyroby ze słomy). Konkurs i wystawy zorganizowało Muzeum Regionalne w Pińczowie przy udziale Spółdzielni Zrzesz. Twórców Ludowych „Mille-nium” w Krakowie.

*

VII — w Wieluniu otwarto wystawę „Współczesna ceramika ludowa z obszaru Polski Środkowej”. Pokazano wyroby garncarskie z 31 warsztatów, ceramikę bolimowską, sieradzką i wielunią. Obok garnków, misek, dwojaków i doniczek znalazły się na wystawie miniatury naczyń i ceramika dekoracyjna. Ekspozaty pochodzą z zbiorów Muzeum w Wieluniu, Sieradzu, Łowicza, Łodzi, Piotrkowie Trybunalskim i Radomsku.

*

VII — w Żywcu rozstrzygnięto konkurs na kwiaty bibułkowe. 30 żywieckich kwiatciarek nadesłało blisko 300 prac. Przyznano 3 nagrody zespołowe: I — rodzinie Drewniaków z Międzybrodzia Bialskiego, III — rodzinie Gruszków z Sopotni Małej i IV — rodzinie Kosów z Porębki. 3 pierwsze nagrody indywidualne otrzymały: Rozalia Kastelik, Franciszka Ufland i Maria Wróbel z Peweli Wielkiej.

*

VII — w Klubie Morskim w Gdyni czynna była wystawa twórczości amatorskiej ludzi morza. Wystawę poprzedził konkurs, w którym wyróżniono twórców: w dziale malarstwa I nagrodę otrzymał Maksymilian Grajewski, II Marian Sarba, III Franciszek Biel-man i IV Marek Kosiba. W dziale modelarstwa nagrodę dostał Piotr Pruszek, w technikach różnych Antonina Górską (za zestaw gobelinów), w dziale rzeźby I nagrody nie przyznano, II uzyskał Kazimierz Urbaniak, III H. Hewelt.

*

VII — pokonkursowa wystawa amatorskiej twórczości plastycznej woj. koszalińskiego w woj. Domu Kultury w Koszalinie. Konkurs na rękodzieło ludowe i twórczość pamiątkarską zorganizowano po raz 16. Oceniono 112 prac 26 twórców.

Nagrodę główną przyznano Ryszardowi Rabiedze za zestaw rzeźb. Nagrody otrzymali także: Michał Gilewicz, Adam Tyłmoniuł (rzeźby), Katarzyna Janicz (pająki), Bożena Głowińska (haft) i Edmund Rydzkowski (modele dawnego sprzętu tkackiego). Wyróżnienia I stopnia otrzymali: Roman Kona-rzewski, Władysław Godyla i Jan Brzeski. Przyznano 9 wyróżnień II stopnia.

*

VII — w Domu Sztuki w Rzeszowie można było obejrzeć wystawę plastyki nieprofesjonalnej i rękodzieła artystycznego zorganizowaną w ramach Rzeszowskiego Przeglądu Dorobku Artystycznego Ruchu Amatorskiego „Artama-78”. Jury, któremu przewodniczył Jerzy Majewski przyznało trzy równorzędne nagrody, otrzymali je: Franciszek Franus za rzeźbę w drewnie, Władysława Prucnal za zestaw rzeźb ceramicznych, Zygmunt Zabyszczyk za malarstwo. Przyznano 12 wyróżnień.

*

VII — w Muzeum Regionalnym PTTK w Gorlicach czynna wystawa „Świat Nikifora”.

*

VII/VIII — na przełomie lipca i sierpnia w Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku otwarto wystawę plecionkarstwa ze zbiorów muzeów w Gdańsku, Szczeci-nie, Kartuzach, Toruniu, Bytowie, Lęborku, Słupsku.

*

2.VIII — w Wojewódzkim O-środku Kultury w Gdańsku otwar-to wystawę pn. Sztuka ludowa Pomorza Gdańskiego.

*

10.VIII — w Bielsku Białej zorganizowano I pokazową wysta-wę tkanin dawnych i współczesnych (inspirowanych wzorami lu-dowymi).

*

5—18.VIII — w Szczecinku za-kończył się doroczny, 7 z kolei, konkurs pn. Las w sztuce ludowej i amatorskiej, organizowany przez Muzeum Regionalne.

Nadesłano 65 prac, spośród nich nagrodzono 3: grafikę Zbigniewa Tracza z Łaska, gobelin Barbary Bandrowskiej z Białego Boru i świecznik oraz broszki z poroża autorstwa Piotra Iwanowskiego ze Szczecinka. Przyznano również 5 wyróżnień.

*

21.VIII — odbył się V Sejmik Łęczyckich Twórców Ludowych. Referat wygłosiła prof. dr Anna Kutrzeba-Pojnarowa. Ogłoszono wyniki konkursu pn. Współczesna łączycka sztuka ludowa. Przyzna-no trzy I nagrody, otrzymali je: Maria Słomczyńska z Gołocic za pająki, Helena Jackiewicz za re-konstrukcję chust kamelowych, An-drzej Wojtczak z Kutna za rzeźby.

Nagrody II otrzymali: Andrzej Dę-bowski z Piątku za drewniane ptaszki, Wojciech Drażczyk ze Zdan za plecionki, Bolesław Grab-ski z Leśmierza i Stanisław Kopka z Dzierżbiełowa za rzeźby. Przy-znano 9 trzecich nagród i wyróż-nień.

*

26.VIII — zaczął się trzytygod-niowy I Gdyniński Przegląd Pla-styki Amatorskiej. Jury pod prze-wodnictwem artysty plastyka Ro-mualda Bukowskiego przyznało 10 równorzędnych wyróżnień. Otrzy-mali je: Czesław Adamkiewicz za miedzioryty, Jerzy Dukland za drzeworyty oraz Zygmunt Dzieci-chowicz, Maksymilian Grajewski, Jerzy Haponiuk, Józef Kawecki, Cezary Sieracki, Mieczysław Sko-wroński, Marian Sokołowski i Ed-mund Walentynowicz.

*

VIII — w Muzeum Okręgowym w Ostrołęce pokazano wystawę pn. Kurpiowska rzeźba ludowa, na któ-rej znalazły się dawne rzeźby z kapliczek i krzyży przydrożnych i prace współczesne.

*

VIII — w Galerii Plakatu „Ru-chu” na Starym Mieście w War-szawie a następnie w olsztyńskim klubie MPIK-u czynna była wy-stawa prac malarskich Ewy Sie-kierskiej-Floryan, chemiczki pol-skiej pracującej i zamieszkałej w Danii. Jako malarka może się ona poszczycić wieloma sukcesami w Danii.

*

VIII — Muzeum w Gliwicach przedstawiło ekspozycję pn. Plastyka nieprofesjonalna na Śląsku ze zbiorów Muz. Śląska Opolskiego w Opolu, Muz. Górnośląskiego w Bytomiu i Muzeum w Zabrze. Na wystawie znalazły się prace T. Ociepki, Eug. Marca, M. Kurdziela.

*

6.IX — w gmachu Politechniki Warszawskiej otwarto wystawę malarstwa zorganizowaną z okazji 20-lecia istnienia Warszawskiego Stow. Plastyków Nieprofesjonal-nych. Stowarzyszenie liczy 230 członków. W ciągu 20 lat działal-ności zorganizowało 600 wystaw zbiorowych i indywidualnych.

*

12.IX — z okazji Dni Zielonej Góry otwarto wystawę pn. Lubuski Folklor Muzyczny, na której po-kazano oryginalne instrumenty lu-dowe oraz dokumenty dotyczące działalności zespołów muzycznych.

*

16.IX — w ramach Dożynek Wojewódzkich otwarto w Kartu-zach wystawę „Sztuka ludowa Zie-mi Gdańskiej”, na której pokaza-no m.in. hafty z Kaszubi i Kocie-wia, ceramikę z Kartuz i Chmiel-na.

*
IX — Wystawę pokonkursową amatorów otwarto w Rudzie Śląskiej. W konkursie „Rudzka jesień” wzięło udział 27 pracowników kopalń i huty „Pokój”. Przedstawiono prace z zakresu malarstwa, rzeźby, metaloplastyki i grafiki.

*
IX — w Skoczowie odbył się V Przegląd Prac Plastyków Amatorów Podbeskidzia. W dziale sztuki ludowej (!) I nagrodę uzyskał Józef Mentel z Koszarawy, w grupie malarzy amatorów K. Namysłowski z Bielska-Białej.

*
IX — w Poznaniu czynna była Regionalna Wystawa Twórczości Artystów Amatorów, na której przedstawiono prace twórców zrzeszonych w spółdzielniach inwalidów.

I nagrodę w dziale malarstwa i rzeźby uzyskał Ryszard Anus, w grupie tkanin i haftu — Elżbieta Warczyńska za tkaninę i Krystyna Pęczkowska za haft.

*
IX — Centralny Związek Rzemiosła w Warszawie i Izba Rzemieślnicza w Słupsku zorganizowały w Muzeum Pomorza Środkowego „Ogólnopolską wystawę plastyki amatorskiej rzemiosła cechowego”. Ekspozowano ok. 350 obrazów, rzeźb, grafik i linorytów, wyroby z metalu, bursztynu, hafty i plecionki.

*
5.X — w Starej Kordegardzie w „Łazienkach” warszawskich odbyła się wystawa kowalstwa ludowego Ziemi Rademskiej zorganizowana przez Muzeum Wsi Radomskiej i Związek „Cepelia”

*
15.X—8.XI — w Krakowie odbyło się Międzynarodowe Biennale Lalek Regionalnych. Zgłoszono ok. 800 lalek z 24 krajów obu Ameryk, Azji, Europy i Afryki. Jury pod przewodnictwem prezesa „Cepelii” Tadeusza Więckowskiego przyznało w grupie oryginalnych lalek regionalnych trzy równorzędne Złote Pawie Pióra — pani Tongkorn Chandavimol z Tajlandii, pani Kovacs Jozsefne z Węgier i krakowskiej spółdzielni im. Stanisława Wyspiańskiego (za pracę zbiorową wg projektu Jadwigi Chojnowskiej i Magdaleny Zięby pt. Chleb). 5 Srebrnych Pawich Piór otrzymali: Muzeum Greckiej Sztuki Ludowej w Atenach, Papp Ferenc z Węgier, przedstawiciele Indonezji, Iraku i Nepalu. W grupie adaptacji II miejsce zajęł Związek Mistrzów Sztuki Ludowej z Bułgarii, III Czechosłowacja i pani Augustina Sawz Blanco z Hiszpanii. Przedstawiciele Tajlandii, Iraku i Szwecji przekazali swoje lalki Muzeum Lalek, które powstanie w Częstochowie. Lalki pokazują stroje, ale nie tylko. Ustawione w grupach przedstawiają obrzędy, tańce rytualne, czynności gospodar-

skie swego kraju. Wykonywane są w różnych technikach — papierowe greckie, drewniane z Tajlandii, włóczkowe z Rumunii. Wiele wyposażono w różnorodne rekwizyty, maski, pióropusze, instrumenty, naczynia.

*
15.X — w Muzeum Etnograficznym w Warszawie czynna była wystawa „Zwyczaje rodzinne w kulturze ludowej — miłość i małżeństwo”. Zgromadzono na tej wystawie wiele zdjęć, listy i pamiętniki małżonków i narzeczonych, niektóre rekwizyty weselne (skrzynia posażna, wianki, korale itd.).

*
18.X — w Opocznie rozstrzygnięto konkurs na krajki opoczyńskie, zorganizowany przez Spółdzielnię „Opocznianka” dla tkaczek współpracujących ze Spółdzielnią. Pierwsze nagrody otrzymały: Regina Kośka z Libiszowa, Teresa Białos i Teresa Chmal z Sobawia, Aniela Jurek i Zofia Pecyna z Międzyborza. Przyznano 5 nagród II i 2 III oraz 11 wyróżnień.

*
X — w Muzeum Regionalnym w Łukowie czynna była wystawa pokonkursowa pn. Twórczość ludowa — kroniką polskiej wsi. Na konkurs, ogłoszony przez Muż. Okręgowe w Siedlecach i Centrum Kultury i Sztuki woj. siedleckiego, nadeszło 71 prac twórców ludowych. Poziom konkursu wysoki. Jury, któremu przewodniczyła Anna Belz z Zarządu Głównego STL nagrody I nie przyznało, nagrody II otrzymały Leokadia Kryczka z Gózd, Helena Zdun z Jarczówka i Marianna Kubajek z Rudna. I nagrodą za rzeźbę wyróżniono Mariannę Lubiankę z Bućżisk, II — Tadeusza Lemieszka z Budzisk oraz Jakuba Cakałę z Sobisk. III nagrody otrzymali Tadeusz Adamski z Sobisk, Ryszard Sęk z Budzisk. Za wycinanki nagrody I nie przyznano, II otrzymały Marianna Żurawska z Rudzianka i Maria Zgutka z Kołbieli. W dziedzinie instrumentów ludowych nagrodę otrzymał Jan Trzpił z Mierzączki, jedyny reprezentant tej dziedziny, który nadesłał 16 instrumentów.

*
X — w ramach Dni Inowrocławia zorganizowano pokonkursową wystawę Kujawskiej Sztuki Ludowej. Nagrody otrzymały: Teresa Dąbrowska, Halina Faligowska, Elżbieta Pastuch, Maria Patyk, Cecylia Turkowska (ze Sławska Wl.), Małgorzata Kowalska i Stefania Wypijewska z Pieck oraz Teresa Radzikowska z Bydgoszczy (za fartuszki); Halina Faligowska, Barbara Kawalerska i Maria Patyk ze Sławska oraz Alina Witek z Kruszwicy (za czepce).

*
17.XI — rozstrzygnięto konkurs pn. Świat mojej wyobraźni, ogłoszony przez Muzeum Etnograficzne we Wrocławiu dla malarzy i rzeźbiarzy ludowych oraz amatorów zamieszkałych na terenie Śląs-

ka, a więc w granicach województw: wrocławskiego, jeleniogórskiego, wałbrzyskiego, legnickiego, opolskiego, katowickiego, częstochowskiego, a także leszczyńskiego i zielonogórskiego. Celem konkursu było danie twórcom możliwości „swobodnego wypowiedzenia się w bliskiej im dziedzinie twórczości, nie ograniczając ich żadną tematyką”. Chodziło również o to, aby „sięgnęli po tematy pozazmysłowe, arealistyczne”. W konkursie wzięło udział 95 osób zgłaszając 11 rzeźb i 241 obrazów. Hasło konkursu nie wpłynęło na tematykę większości prac, ale też nie ograniczało swobody wypowiedzi. Nowe nazwiska warte zapamiętania, to w rzeźbie Władysław Sikora z Częstochowy, a w malarstwie Krzysztof Szatny z Zabrze. Jury przewodniczył Aleksander Jackowski.

W dziale rzeźby nagrodę I (5000 zł) otrzymał Jan G'ejson z Barda Śl.; II Józef Lurka z Bystrzycy Górnej oraz W. Sikora; III — Tadeusz Berkowski z Wiechlic, Jarosław Furgala z Polwicy oraz Władysław Migacz z Koźla. Wyróżniono 5 osób.

W dziale malarstwa nagrodę I otrzymał Eugeniusz Krawczuk z Gliwic; II — Janina Motyka z Zabrze, Michał Rusewicz z Jerzmanie oraz K. Szatny; III — Bronisław Krawczuk z Gliwic (ojciec Eugeniusza), Władysław Luciński z Halemby. Przyznano 6 wyróżnień.

*
13.XI—27.XII — w warszawskiej Zachęcie otwarta była wystawa „Kultura Ludowa — Kultura Narodowa”. Założenia programowe opracował komisarz wystawy Aleksander Błachowski. Scenografię przygotowali: Jan Kosiński i Witold Janowski.

Zgromadzono ok. 1000 eksponatów z 40 instytucji i od wielu prywatnych właścicieli. Wystawa objęła okres od końca XVIII w. po dzisiaj.

W pierwszej sali znalazły się dokumenty historyczne, literackie i in. przypominające udział chłopów w powstaniach oraz historię ruchów chłopskich. W salach drugiej i trzeciej pokazano inspiracje ludowe w literaturze i muzyce, a także oryginalne instrumenty ludowe. W następnej sali znalazły się nieliczne zresztą rekwizyty i kostiumy (m. in. Wyspiańskiego, Stopki, Kiliana). W sali piątej ukazano (posługując się m.in. przezroczami) plastykę obrzędową, a więc m.in. Lajkonika, wieniec dożynkowy, maski zapustne. Podobne zestawienia — autentycznego ludowego z inspiracją — znalazły się w dwóch kolejnych salach, poświęconych drzeworytowi, rzeźbie, malarstwu, tkaninie, ceramice. Znalazły się tu obok siebie prace Kulisiewicza, Makowskiego, Gierymskiego, Dwurnika, Rząsy, Dudy-Gracza, Kulona, Hasióra, obrazy na szkle, wycinanki, dywany, krzyże z kapliczek przydrożnych. Brak komentatora utrudniał jednak zrozumienie przyczyn, dla których znaleźli się obok siebie Malczewski, Duda-Gracz, Gierymski, Waliszewski, Beres i Hasiór. W aneksie — salach na parterze pokazano dawne wnętrza i stroje

oraz współczesne przykłady inspirowania w sztuce użytkowej (nie zawsze przekonywujące).

*

17.XI — w Bydgoszczy otwarto II Ogólnopolską wystawę amatorskiej twórczości plastycznej i fotograficznej energetyków. Zgromadzono blisko 500 prac, na wystawie znalazło się 180. I nagrodę przyznano malarzowi Jerzemu Koziolkowi z Gliwic, II — rzeźbiarzowi Stefanowi Palce z Jaworzna.

*

21—24.XI — na Targach Haftu Ludowego Muzeum Śląska Opolskiego oferowano stroje i niektóre elementy ubioru górali szczawnickich, sądeckich, limanowskich, spiskich, koronki z Żywca, koszule i bluzki z Opoczna.

*

XI — w Irubieszowie zorganizowano III woj. przegląd plastyki amatorskiej pn. Człowiek i jego praca. Wystawie towarzyszyło seminarium dla artystów amatorów na temat: „Forma i treść jako elementy warsztatu malarskiego amatorów” (!!!).

*

XI — w Sieradzu otwarto konkursową wystawę „Człowiek i krajobraz”. Przyznano nagrody za malarstwo i grafikę: Markowi Kubickiemu ze Zduńskiej Woli, II — Janinie Walczakowskiej z Wieluni i K. Banat ze Zduńskiej Woli, III — Aleksemu Nowakowi i Bronisławowi Tomaszewskiemu. W dziedzinie grafiki przyznano 3 równorzędne II nagrody za linoryty, otrzymali je: K. Banat, S. Pokornowski i P. Staszewski ze Zduńskiej Woli.

*

XI — rozstrzygnięty został III konkurs plastyki nieprofesjonalnej „Barwy przyjaźni”, zorganizowany przez Klub TPPR w Zabrze. Za najciekawsze uznano prace Erwina Sówki (I nagr.), Bronisława Krawczuka i Czesława Boguckiego (II nagr.), Mirosława Kujawskiego (III nagr.). W dziale rzeźby I nagr. otrzymał Benedykt Mart, II — Henryk Foks.

*

XI — w Radomiu zorganizowano IV wystawę Klubu Plastyka Amatora. Prace wystawiali m.in. Urszula Baranowska-Tkaczyk, Wojciech Głowiak, Maria Kądziewła.

*

XI — Muzeum Okręgowe w Siedlcach zorganizowało wystawę „Tradycyjna kultura ludowa zachodniego Podlasia”.

*

7.XII — po raz 36 zorganizowano w Krakowie konkurs szopek połączony z pokazem pod pomnikiem Mickiewicza. Szopki oceniano w dwóch kategoriach wieku — młodzieży do lat 14 i dorosłych. W

tej kategorii: w grupie szopek dużych I nagr. otrzymali: Stanisław Paczyński, Eugeniusz Wołkiewicz; II nagr. — Zygmunt Grabarski, Witold Gluch, Bronisław Piącik, Tadeusz Gillert; III — Kazimierz Gądek; przyznano także 3 nagr. IV. W grupie szopek średnich I nagr. uzyskali: Antoni Wolek, N. Markowski, Maciej Moszew; II — Włodzimierz Łesyk, Witold Gluch, Janusz Rozpedzik; przyznano pięć III i cztery IV nagrody. W grupie szopek małych I nagrodę zdobył Antoni Wolek, II — Jan Malik, Andrzej Nowicki i Grzegorz Piech, przyznano 3 nagrody III i 7 czwartych. Specjalny puchar ufundowano dla Zdzisława Dudzika.

*

9.XII — w Muzeum Okręgowym w Lublinie otwarto wystawę „Łukowski ośrodek rzeźby ludowej”. Znalazły się na niej prace Adama Adamskiego, nieżyjącego już Tadeusza Cąkały, Bolesława i Wacława Suski, Ryszarda Sęka, Bronisława Chojęty, Tadeusza Lemieszka, Zenona i Tadeusza Adamskich, Adama Wydry i Mariana Lubianki.

Polska sztuka ludowa za granicą

VII — wystawa „Mikołaj Kopernik w polskiej sztuce ludowej” eksponowana była w Budapeszcie a następnie w Warnie na kongresie esperantystów, wydano katalog w języku esperanto.

*

VII/VIII — w Instytucie Polskim w Sztokholmie miała miejsce wystawa polskiej sztuki nieprofesjonalnej, zorganizowana przez Centralny Ośrodek Metodyki Upowszechniania Kultury. Komisarzem wystawy była Zofia Bisiakowa.

*

11.VIII — podczas Międzynarodowego Festiwalu Folkloru w Confolens we Francji eksponowana była wystawa z Muz. Etnograficznego w Toruniu pn. Dziecko w polskiej sztuce ludowej. Wydano katalog w języku francuskim.

*

18—30.IX — w Ośrodku Informacji i Kultury Polskiej w Budapeszcie czynna była wystawa pn. Polska sztuka ludowa w fotografiach J. Świdzkiego. Zorganizowano spotkanie z autorem, który ofiarował Ośrodkowi 25 fotografii.

*

18—21.IX — w Melniku (Czechosłowacja) obchodzono Dni Kultury Polskiej. Wystąpił zespół pieśni i tańca „Bazuny” z Leszna, pokazano wystawę sztuki ludowej Kaszub i Kociewia.

*

XI — w Sztokholmie z okazji 60-lecia niepodległości Polski ośrodek polonijny „Ogniwo” zorganizował Dni Kultury Polskiej. Wystę-

powwały zespoły polonijne, zorganizowano wystawę polskiej sztuki ludowej.

Sztuka ludowa innych narodów

VI — w połowie lipca w tatrzańskim wsi Wychodna odbył się XXV Festiwal Folkloru. Uczestniczyły 42 zespoły z całej Słowacji, a także grupy folklorystyczne z ZSRR, Bułgarii, Francji, Hiszpanii.

*

5.IX — w Ośrodku Kultury Czechosłowacji pokazano wystawę sztuki ludowej, a na niej ręcznie malowaną ceramikę poł. Czech i Moraw, drewniane zabawki, lałki, stroje ludowe z kilku regionów. Odbył się również koncert kapeli „Dyndak” z Telcza.

*

21.IX — w Muzeum Historycznym w Krakowie otwarto wystawę meksykańskiej sztuki ludowej i rękodziela.

*

IX — w hotelu Forum w Warszawie czynna była wystawa koreańskiego haftu artystycznego, zorganizowana z okazji 30 rocznicy powstania Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej.

*

29.X — w Polsce obchodzono Dni Kultury Słowackiej.

*

27.XI—2.XII — w Tarnowie obchodzono Dni Kultury Węgierskiej.

*

XII — w Muzeum Etnograficznym w Warszawie eksponowano wyjątkowo piękną i doskonale pokazaną grecką sztukę ludową. Na wystawie znalazły się stroje, haft i wyroby ze srebra (biżuteria i przedmioty kultu).

*

XII — w Muzeum Etnograficznym w Toruniu pokazano wystawę ze zbiorów Muzeum Sztuki Ludowej w Dreźnie pn. Sztuka ludowa Rudaw, na której pokazano m.in. piękne koronki klockowe i zabawki drewniane oraz cynowe.

Inne

Opolskie Stowarzyszenie Twórców Ludowych obchodziło 5 lat swego istnienia. W ciągu tego czasu odbywały się spotkania z twórcami z całego kraju, powstał klub kroszonkarzy, zespół Wasela Śląskiego i wiele innych.

*

26—29.VIII — w Sieradzu odbyło się II Forum Folklorystyczne na temat dokumentacji folkloru i sztuki ludowej, konkursów i festiwalu folklorystycznych oraz przygotowania kadry specjalistów do spraw folkloru.

25.IX—15.X — w Szczecinie, na zamku Książąt Pomorskich otwarto I Biennale Plastyki Amatorskiej Krajów Nadbałtyckich. Pokazano ok. 1000 prac autorów z Łotwy, Litwy, Estonii, NRD, Szwecji i Polski.

7,8.XI — w Muzeum Wsi Lubelskiej obradował zespół badawczy

do spraw muzeów i skansenów w Polsce pod przewodnictwem dr Fr. Midury. Udział wzięło kilkunastu dyrektorów skansenów, etnografów i historyków sztuki.

14—16.XI — w Białowieży odbyło się IV Ogólnopolskie seminarium z cyklu „Kultura w gminie” na temat współczesnej twórczości artystycznej wsi. Referaty wygłosi-

li doc. dr Bronisław Gołębiowski, prof. Józef Burszta i dr Roch Sulima.

W miesiącach letnich w całej Polsce organizowano plenery dla twórców ludowych i amatorów. Prace plenerowe prezentowano następnie na wystawach, część z nich przekazując na dekorację instytucji-gospodarzy.

S U M M A R I E S • P E 3 I O M E

SUMMARY OF ARTICLES

Aleksander Jackowski — FOLK ART IN POLISH CONTEMPORARY ARTISTIC CULTURE

The author draws attention to the fact that people have looked for different things in folk art at different times and that its position in the general model of culture has changed as well. The romantics saw different values in it, still others were noted by the ideologists of the national style. For them the style, the ornamentation was important. But as early as 1901 young artists of the applied art school saw in folk art a logic in construction, composition, ornament, a respect for materials, tools and technique. The experience of the folk artists became for them a school of functional thinking. Ten years later Skoczylas and the formists discovered the logic and expression of the sculpture, the wood cut, the painting. Folk art became in Poland what African sculpture and masks were to the European avant garde. It accompanied the breakthrough away from academic convention towards new artistic discoveries.

Folk art becomes — up to the fifties — one of the most important sources of inspiration for our artistic culture. Simultaneously the experiences of cooperation between the artist animator and the working class or rural creator brings interesting results.

After the fifties the place of folk art clearly changes in our culture. It ceases to inspire contemporary artists and instead becomes a very important part of mass culture. The artistic rank of folk sculpture or paintings on glass is lowered but they become universally known, popularised by many exhibitions, competitions, festivals, television programmes and in the illustrated press as well as in books and albums.

Folk motifs now come up in songs, in rock music, in advertising posters and graphics in general as well as in large scale spectator events and especially in the tourist industry, in gastronomy and in the souvenir business.

Folk art no longer accompanies the avant garde. Contemporary artists have today gone their separate way. The situation has changed a 180 degrees. Against the background of modern day fashion and changes in art folk art has become a bastion of tradition and an invocation of the past. It is no longer a place where one seeks new truths but rather easily recognizable native patterns. It is to the external aspect that one turns first and foremost, to the style, the folk motifs.

References to folk traditions today are rather more conscious than in the past when they were spontaneous. But in the past artists were surrounded by a living folk art and now they refer to work known from exhibitions, books, museums. In the past they were struck by the authenticity of rural art, today they see around them patiche and adaptations.

In the last part of the article the author discusses contemporary artistic handicrafts in Poland. He points also to the experience of Finnish and Japanese art and of the Soviet Baltic Republics which shows that native values can be linked in the crafts to modernity. And native qualities do not more derive from folk art but come from the artists experiences in the history of a country.

Irena Domańska-Kubiak — GOING CAROLING

Rural christmas customs were closely tied to vegetative and agrarian symbolism as well as to the symbolism associated with All Soul's Day. This at first glance strange juxtaposition does have a certain logic behind it. The souls of our forefathers have come back to earth to become the protectors of the crops and the bringers of good harvests. The custom of going caroling from house to house with an old man, a goat, stork, a giant or other figures also has a sense connected with the vegetation and All Soul's Day. The rounds were made between 24.XII. and 6.I (christmas eve and the feast of the three kings) wishing the head of the house and the inhabitants all of the best.

The goat, the bear, the stork, auroch or the cock were all linked in popular belief with fertility. These same figures also come up in Easter customs that is at a period when everything is coming to life, spring.

The author has analysed many folklore documents and draws attention to the role straw plays, both in the dress of the carollers as well as in the christmas customs. Straw as well as the other requisites and actions performed by the carollers are all closely connected with steps to ensure fertility.

On one of the days in the period between the 26 XII and 2.II the „Herods” are enacted, a folk version of the medieval mysteries. In these there is also an element of this agrarian symbolism. A Jew wishes a good harvest and fertility. It was also typical for this symbolism to have devils playing pranks etc. Here also we come across death and a coming to life, in sum analogical figures and requisites to those of the carollers. The Jew plays a role similar to that of the old man. Both wear a sheepskin coat turned inside out (like straw). The death of Herod and the birth of Christ have the same sense as the death and the coming to life of the goat in the carolling custom. The author also sees the appearance of the same elements of vegetational magic both among the herods as the carollers.

Jan Kurek — THE TREE OF LIFE- THE ALTAR OF THE ASSUMPTION OF THE FAMILY- BY STANISŁAW MAJEWSKI.

The author discusses S. Majewski's altar which was done in 1978. He analyses the scenes on the altar in the context of the artist's beliefs. The altar is a summing up and at the same time a development of the sculpture's views which the author has already written about in Folk Art (4—1977). Kurek's analysis of the ideological content of the altar is based on conversations with the sculptor. He distinguishes two sets of scenes out of the 24 in the altar: one represents the „open world” and the second the „closed world” which aims at getting the viewer to reflect on the nature of this world. Majewski's interpretation of various biblical themes is peculiar to him and is a far cry from theological rectitude.